

Position Paper: Meerkosten op elektriciteit: toestand 2022

Contact: Emilie Butaye (inDUfed) – +32 2 542 61 29 – emilie.butaye@indufed.be

Datum: 20/4/2022

Inleiding

In deze *position paper* gaan we dieper in op het luik federale en regionale meerkosten op de kost van elektriciteit. Onder de benaming ‘meerkosten’ vallen de kosten die voortvloeien uit een bepaald beleid en waarvan de financiering rechtstreeks of onrechtstreeks gebeurt door de elektriciteitsverbruikers. We spreken bijgevolg over een meerkost op de elektriciteitskost wanneer de overheid kiest voor de financiering van een bepaalde doelstelling door middel van een extrakost per eenheid verbruikte elektriciteit in plaats van bijvoorbeeld de algemene belastinginkomsten aan te spreken. Noteer ook dat bepaalde diensten of meerkosten direct doorverrekend worden in de tarieven van de netoperatoren. Deze kosten worden bijgevolg niet gedetailleerd in deze *position paper*, aangezien zij variëren van de ene tot de andere operator.

De prijs die ondernemingen in België betalen voor elektriciteit bestaat uit verschillende componenten, namelijk:

- basisprijs of *commodity* (de prijs voor de productie van elektriciteit, met inbegrip van eventuele *windfall profits*);
- transporttarief: prijs voor het transport van elektriciteit over het Elia-net;
- distributietarief: prijs voor de distributie van elektriciteit over de distributienetten (eventueel);
- federale meerkosten en heffingen en hun eventuele vrijstellingen;
- regionale meerkosten en heffingen en hun eventuele vrijstellingen.

Een eenvoudige definitie is: alle kosten die de elektriciteitsprijs doen stijgen maar die niet direct gelinkt zijn aan de productie van elektriciteit.

Bestaande meerkosten

In België bestaan er meerkosten die voortvloeien uit een openbaardienstverplichting die doorverrekend worden op nationaal of regionaal niveau, meerkosten afkomstig van federale of regionale heffingen en tenslotte meerkosten ter financiering van de mechanismen van groenestroomcertificaten.

Per 1 januari 2022 werden alle bestaande federale meerkosten op elektriciteit (federale bijdrage, offshore toeslag, strategische reserve, kost van de aansluiting van offshore-windenergie) en aardgas (federale bijdrage) omgezet in een bijzondere accijns¹. Deze hervorming was noodzakelijk om rechtszekerheid te bieden aan de ondernemingen, aangezien het vrijstellingsmechanisme van de offshore-heffing ter discussie stond wegens mogelijke onverenigbaarheid met de Europese staatssteunregels. Daarnaast biedt de hervorming het voordeel dat ze de federale overheid toelaat vlotter de federale meerkosten op elektriciteit aan te passen, en beschermt ze in principe de elektriciteitsverbruikers tegen de impact van de eventuele bijkomende kosten ten gevolge van de keuze voor het capaciteitsremuneratiemechanisme (CRM), dat vanaf 2025 in werking treedt.

¹ Zie de Programmawet van 27 december 2021 (<https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2021/12/27/2021043625/staatsblad>) en het Koninklijk besluit van 27 december 2021 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 juni 2015 betreffende de belasting van energieproducten en elektriciteit (<https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/bsluit/2021/12/27/2021022817/staatsblad>) .

Febeliec onderscheidt volgende meerkosten:

De federale meerkosten:

1. De bijdrage energie (accijns op elektriciteit). Deze bijdrage is enkel verschuldigd op laagspanning (<1kV) en wordt bijgevolg niet geciteerd noch besproken in dit document.
2. De bijzondere accijns op elektriciteit, die sinds 1 januari 2022 in werking is getreden. Het tarief van deze accijns wordt geheven per verbruiksschijf voor al dan niet zakelijke klanten.

De regionale meerkosten:

1. De financiering voor het regionaal beleid van hernieuwbare energie onder de vorm van groenestroomcertificaten en WKK (warmtekrachtkoppeling)-certificaten (in Wallonië zijn WKK-certificaten opgenomen in de groenestroomcertificaten) (zie *position paper* 'Certificatensystemen voor groene stroom in Vlaanderen' en 'WKK-certificatensysteem in Vlaanderen' en 'De markt van groenestroomcertificaten in Wallonië');
2. De meerkost ter financiering van de steunmaatregelen voor hernieuwbare energie in Vlaanderen (HEB-heffing) en in Wallonië (Elia ODV² tarief). Deze meerkost werd in 2011 ingevoerd in Vlaanderen en in 2012 in Wallonië;
3. De REG-toeslag (rationeel energiegebruik – enkel in het Vlaams gewest), zijnde de toeslag ter financiering van de maatregelen ter bevordering van het rationeel energiegebruik;
4. De toeslag voor het gebruik van openbaar domein in Wallonië en Brussel ("wegenisheffing") die dient om het verlies van immaterieel dividend van de gemeenten te vergoeden;
5. De toeslag op de aansluitingsvergoeding op het elektriciteitsnetwerk in Wallonië.
6. De toeslag energie (enkel in het Vlaams gewest). Deze nieuwe forfaitaire toeslag (2015) is van toepassing per afnamepunt en per spanningsniveau.
7. De taks op "masten" en "sleuven" in Vlaanderen. Deze taks is toepasbaar sinds 01/01/2016 en is van toepassing op alle spanningsniveaus.

² ODV: openbardienstverplichting.

³ Voor de tarieven per verbruiksschijf en andere details m.b.t. de speciale accijns, zie de position paper "Bijzondere accijns".

Tabel tarieven meerkosten

Onderstaande tabel geeft de tarieven weer die gefactureerd worden door de TNB en door de DNBs et het toepassingsquota van certificaten (GSC, CV of WKC) om de meerkosten te berekenen. In sommige gevallen, voor de klanten op het distributienetwerk, worden de meerkosten doorberekend door de distributienetbeheerders en kunnen bijgevolg variëren van het TNB-tarief. Voor de nieuwe speciale accijns varieert het tarief in functie van de zakelijke verbruiksschijf van 14,21€/MWh tot 0,5€/MWh voor verbruiken boven 100.000 MWh/jaar.

Meerkosten (€/MWh)/Quota	2018	2019	2020	2021	2022	2022 vs 2021
Federaal						
Federale bijdrage	3,4818	3,3829	3,1774	3,5082		
Offshorecertificaten	5,1601	7,2875	9,0141	11,6852		
Aansluiting offshore	0,1518	0,1613	0,1188	0,0840		
Strategische reserve	0,4298	0	0	0,0510		
Bijzondere accijns ³					14,21 tot 0,5	
Vlaanderen						
REG-toeslag	0	0	0	0,0628	0,0254	-60%
Toeslag HEB	0,3996	0,3621	0,1609	0,5530	2,2331	304%
Energieheffing	MT : 1800€ HT: 10500€		MT: 1852,32€ HT: 10805,76€	MT: 1806,2€ HT: 10886,16€	MT: 1943,76 HT: 11.338,92	
Taks "masten en sleuven"	0,116	0,0933	0,1441	0,4445	0,3719	-16%
GSC quota	21,50%	21,50%	21,50%	21,50%	21,50%	0%
WKC quota	11,20%	11,20%	11,20%	11,20%	11,20%	0%
Wallonië						
Toeslag voor het gebruik van het openbaar domein	0,2889	0,334	0,3378	0,3338	0,3074	-8%
Steunmaatregel voor HEB – ODV Elia – 1 ^{ste} component	13,8159	13,8159	13,8159	13,8159	13,8159	0%
Steunmaatregel voor HEB – ODV Elia – 2 ^{de} component	2,5495	2,5495	0	-	-	0%
Heffing voor aansluiting op het net	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0%
Quota CV	35,70%	37,30%	38,40%	38,85%	39,33%	1%
Brussel						
Toeslag voor retributie wegenisnet	3,318	3,4642	3,5084	3,5248	3,6035	2%
Quota CV	8,50%	9,20%	10,00%	10,8%	11,5%	6%

Tarief van de meerkosten in 2022

Op federaal niveau:

In 2022 is er een substantiële aanpassing in de federale meerkosten. Deze worden inderdaad allen samengebracht in de bijzondere accijns die een degressief tarief vertoont in functie van de verbruiksschijf.

Op niveau van het Waals gewest:

In Wallonië volgt de quota voor *certificats verts* (CV) de stijging voorzien in het Elektriciteitsdecreet.

Op niveau van het Vlaams gewest:

Enkel de HEB-toeslag ondergaat een sterke stijging in 2022 (+304%). Hoewel deze toeslag niet van toepassing is op de verbruikers die aangesloten zijn op het transmissienet (> 70 kV), kan deze zwaar doorwegen op de factuur van de andere industriëlen.

De gemeentelijke taks 'masten en sleuven' daalt lichtjes dit jaar na de sterke stijging van vorig jaar en is van toepassing op alle gebruikers zonder enkele degressiviteit noch plafonnering. Opnieuw stelt Febeliec zich vragen over dit financieringsmiddel van de gemeenten via een ODV op de elektriciteitsfactuur.

Tot slot verwelkomt Febeliec voor 2022 de vereenvoudiging van de federale meerkosten, die bovendien een juridische zekerheid bieden in het dossier van de offshoreheffing. Daarbij heeft de regering op deze manier positief gereageerd op de financiering van de sociale maatregelen via de elektriciteitsfactuur.

Kost van de meerkosten in de 3 gewesten

Hoeveel meerkosten een bedrijf betaalt op zijn elektriciteitsverbruik varieert in functie van verschillende parameters eigen aan het bedrijf en eveneens aan de locatie ervan. De doorslaggevende factoren zijn het volume van het jaarlijks energieverbruik, het al dan niet deelnemen van het bedrijf aan een vrijwillig energieconvenant (convenant in het Vlaamse gewest / *accord de branche* in Wallonië) en de aansluitingsspanning.

Febeliec gaat uit van de hypothese dat een verbruiker van 100 GWh/jaar aangesloten kan worden hetzij op het distributie-/lokaal transportnet, hetzij op het transmissienet. De verbruiker van 250 GWh/jaar of meer wordt beschouwd als zijnde aangesloten op het transmissienet. Bovendien genieten de bovenvermelde gevallen niet van een bijzondere vrijstelling van de speciale accijns overeenkomstig de programmawet van 27 december 2004, noch van de supercap in Vlaanderen voor groenestroom-/WKK-certificaten.

Onderstaande tabellen geven bij wijze van voorbeeld de bedragen van de verschillende meerkosten weer voor een jaarlijks elektriciteitsverbruik van resp. 10.000 MWh, 50.000 MWh, 100.000 MWh, 250.000 MWh en 500.000 MWh in 2022. Tabel 1 geeft de situatie weer in Vlaanderen, tabel 2 in Wallonië en tabel 3 in Brussel. Voor meer informatie over de afzonderlijke meerkosten verwijzen wij u naar de individuele *position papers* van Febeliec.

Vlaanderen

Jaarlijks verbruik (MWh/jaar)

	Aangesloten op het distributienet			Aangesloten op het transmissienet		
	10 000	50 000	100 000	100 000	250 000	500 000
Meerkost (€/MWh)						
Bijzondere accijns	10,7677	6,7255	4,7278	4,7278	2,1911	1,3456
GSC **	10,5447	6,2391	4,9470	4,9470	4,1718	2,2687
WKC **	2,0874	1,8862	1,8475	1,8475	1,1731	0,8579
REG-toeslag *	0,0254	0,0254	0,0254	0,0000	0,0000	0,0000
Steunmaatregelen voor hernieuwbare energie *	1,2885	0,7624	0,6045	0,0000	0,0000	0,0000
Toeslag energie ***	0,1944	0,0389	0,0194	0,1134	0,0454	0,0227
Taks "masten" en "sleuven"	0,3719	0,3719	0,3719	0,3719	0,3719	0,3719
Minimale meerkost (€/MWh)	25,2800	16,0494	12,5435	12,0076	7,9533	4,8668

* Nota 1: meerkost enkel toepasbaar indien aansluiting op het distributienet

** Nota 2: de inschatting van de meerkost te wijten aan hernieuwbare energie (GSC en WKC) is afhankelijk van de aangenomen doorrekeningfactor. In deze simulatie bedraagt die 85%.

***Nota 3: Per verbruiker wordt slechts 1 afnamepunt in aanmerking genomen.

Wallonië

Jaarlijks verbruik (MWh/jaar)

	Aangesloten op het distributienet			Aangesloten op het transmissienet		
	10 000	50 000	100 000	100 000	250 000	500 000
Meerkost (€/MWh)						
Bijzondere accijns	10,7677	6,7255	4,7278	4,7278	2,1911	1,3456
GC **						
Geen convenant	25,5645	25,5645	25,5645	25,5645	25,5645	25,5645
Convenant	19,1734	15,3387	14,0605	14,0605	7,9250	5,3685
Openbaar domein *	0,3074	0,3074	0,3074	0,0000	0,0000	0,0000
Steunmaatregelen voor hernieuwbare energie (Elia ODV-taks)*						
Geen convenant	6,9080	6,9080	6,9080	0,0000	0,0000	0,0000
Convenant	2,0724	2,0724	2,0724	0,0000	0,0000	0,0000
Heffing op aansluiting netwerk	0,3000	0,3000	0,3000	0,3000	0,3000	0,3000
Minimale meerkost	32,6209	24,7440	21,4681	19,0883	10,4161	7,0141
Maximale meerkost	43,8476	39,8054	37,8077	30,5923	28,0556	27,2101

* Nota 1: meerkost enkel toepasbaar indien aansluiting op het distributienet of lokaal transportnet

** Nota 2: de inschatting van de meerkost te wijten aan hernieuwbare energie is afhankelijk van de aangenomen doorrekeningfactor van het certificaat aan 65€/certificaat.

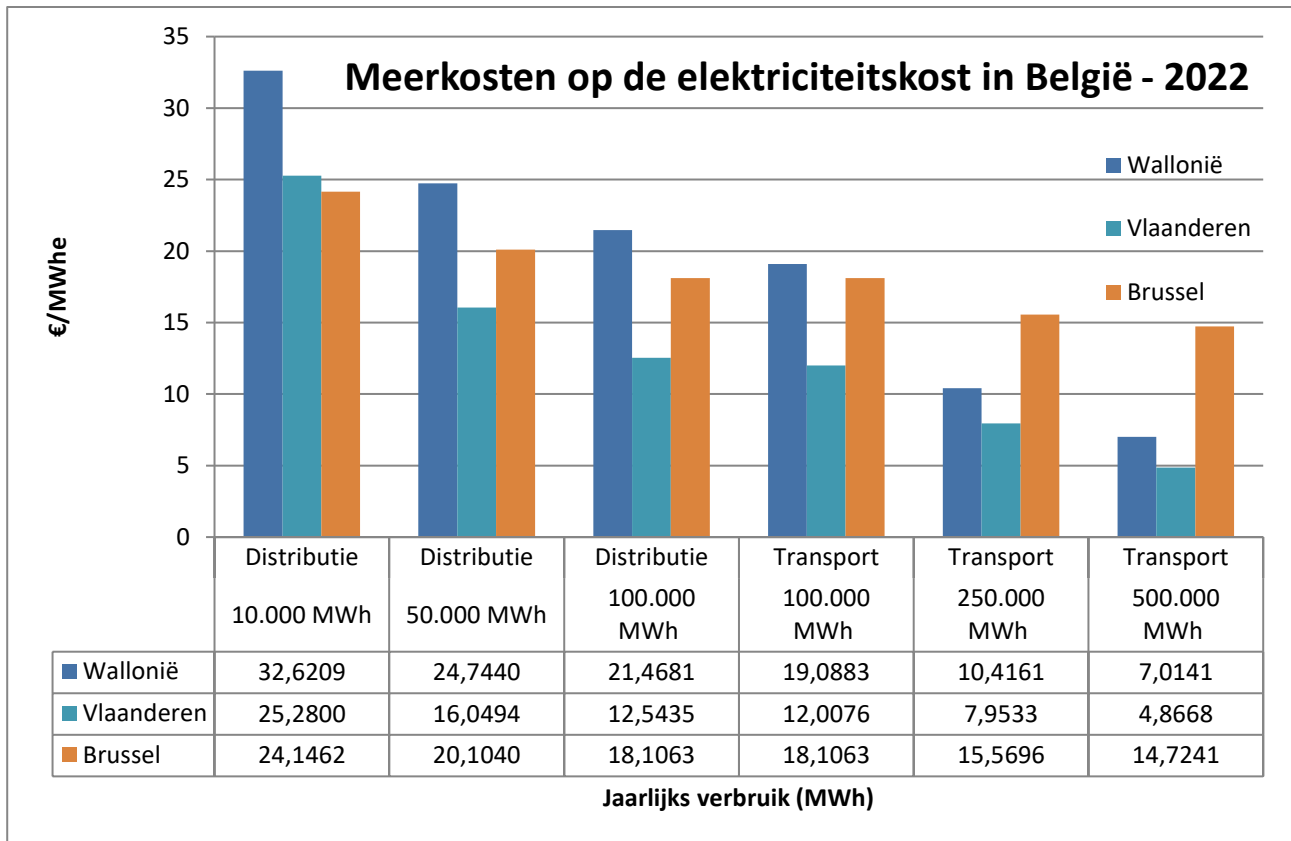
Brussel

Jaarlijks verbruik (MWh/jaar)

	10 000	50 000	100 000	250 000	500 000
Meerkost (€/MWh)					
Bijzondere accijns	10,7677	6,7255	4,7278	2,1911	1,3456
Retributie wegenisrecht	3,6035	3,6035	3,6035	3,6035	3,6035
Groenestroomcertificaten *	9,7750	9,7750	9,7750	9,7750	9,7750
Meerkost	24,1462	20,1040	18,1063	15,5696	14,7241

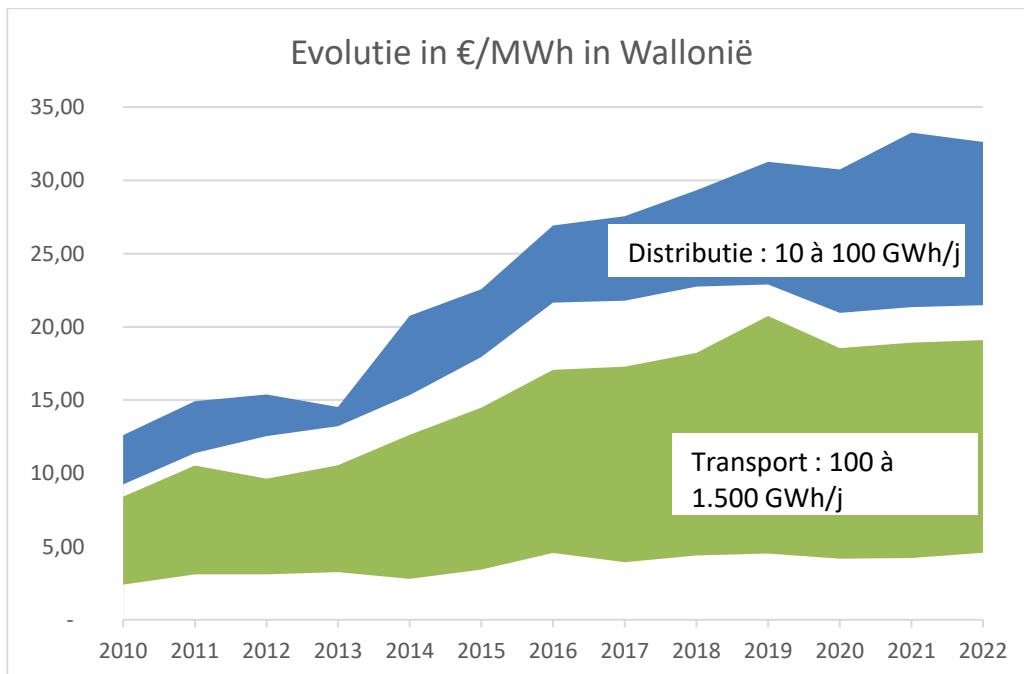
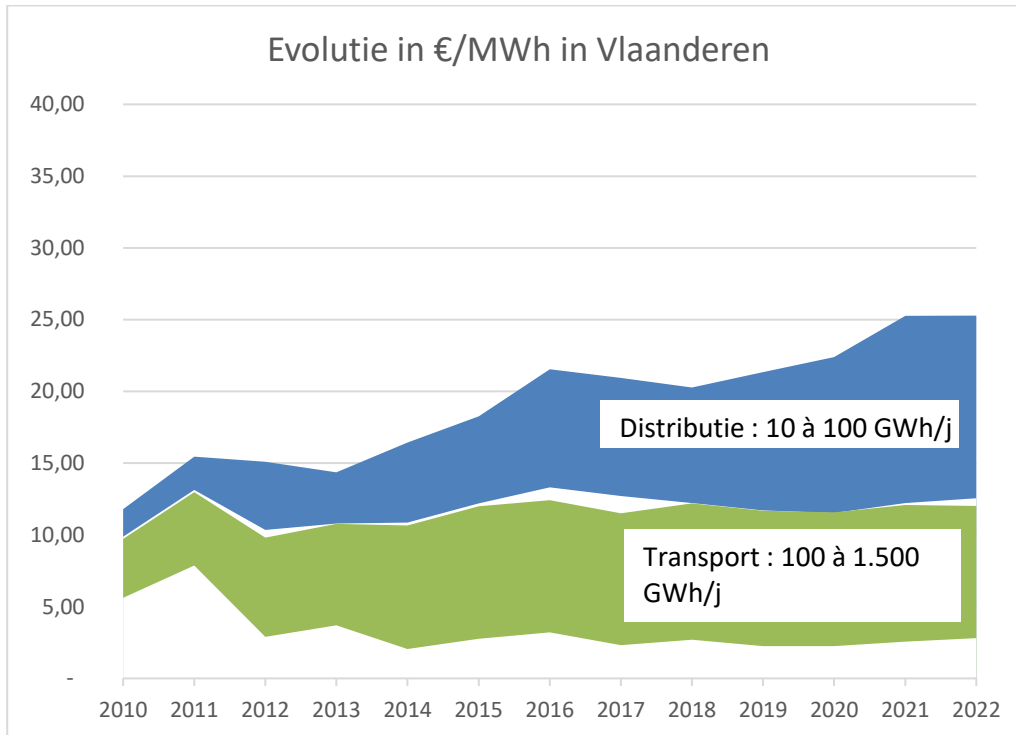
* Nota 1: de kost van het GSC bedraagt 85€/GSC zoals vermeld op de website van Brugel.

Deze grafiek toont de meerkosten op de elektriciteitskost in 2022 in functie van het jaarlijks elektriciteitsverbruik (GWh/jaar) voor bedrijven in Wallonië, Vlaanderen en Brussel die deelnemen aan een vrijwillig energieconvenant.

Op basis van deze grafiek stellen we vast dat de kost van het geheel van de meerkosten vermindert in functie van het verbruiksvolume en dat deze duidelijk lager is in Vlaanderen dan in de andere Belgische gewesten. Dit is te wijten aan het vrijstellingsniveau dat voordeliger is voor de grote verbruiksschijven voor de bedrijven die een vrijwillig energieconvenant onderschreven hebben. We noteren eveneens dat, ondanks het feit dat het voordeel belangrijker is in Vlaanderen, deze een onmisbare tool zijn om de competitiviteit van de bedrijven in België te vrijwaren.

Evolutie meerkosten sinds 2010

Bovenstaande grafieken geven de evolutie weer van de meerkosten op de elektriciteitskost voor verschillende verbruiksprofielen sinds 2010 tot vandaag. Wij stellen vast dat, ondanks de maatregelen die getroffen werden om de impact van bepaalde meerkosten te beperken, er een quasi constante stijging valt te noteren over het geheel van de periode en voor bijna alle verbruiksprofielen.

Er wordt ook een steeds grotere impact van het beleid inzake groene stroom vastgesteld. Al liep Vlaanderen verscheidene malen vooruit door de vrijstellingsniveaus en de stijging van de quota's van groene certificaten parallel aan te passen, stelt men in Wallonië vast dat deze kost steeds verder stijgt, zonder bijkomende maatregelen voor industriële verbruikers.

Febeliec verwelkomt in 2022 de oplossing van de federale regering om de meerkosten in een accijns om te vormen en om het uitblijven van een kostenstijging t.o.v. 2021 te garanderen. Niettemin zal Febeliec de nodige aandacht blijven besteden aan de tarieven van deze accijns in de komende jaren, in het bijzonder als gevolg van de steunmaatregelen voor investeringen in nieuwe productiecapaciteit, die eveneens door dit accijns gedragen zullen moeten worden.

Conclusies en standpunt van Febeliec

Febeliec verwelkomt en steunt de doorbraak op federaal niveau om het uitblijven van een kostenstijging t.o.v. 2021 te garanderen en om te streven naar een competitieve elektriciteitsprijs t.o.v. onze buurlanden. Inderdaad, sinds 2013-2014 heeft Febeliec deze ondermijning van de competitiviteit van de industrie aan het licht gebracht, in het bijzonder via de studies uitgevoerd door Deloitte. Ter herinnering, deze studie, die sinds 2013 wordt uitgevoerd en sindsdien elk jaar wordt bijgewerkt, toont opnieuw dat de elektriciteitsprijzen in 2022 tussen 19 en 25% hoger zijn voor de "baseload" Belgische industriële verbruikers, vergeleken met onze buurlanden. Bovendien heeft de CREG eveneens, sinds 2017, PwC gevraagd om een gelijkaardige studie uit te voeren. Deze twee studies tonen duidelijk aan dat de Belgische industriële verbruikers hun elektriciteit (marktprijs, transportkosten, taksen en heffingen) nog steeds duurder moten inkopen dan hun buitenlandse concurrenten en dit essentieel als gevolg van de tussenkomst van de overheden in de betrokken landen.

Het invoeren van het concept van energienorm in de wet is een stap vooruit. Laten we nu nog afwachten welke correctieve maatregelen zullen worden voorgesteld door de 4 regulatoren om de competitiviteit van onze bedrijven en de koopkracht van de residentiële verbruikers te vrijwaren.

Febeliec roept eveneens de verschillende overheden ertoe op hun beleid inzake meerkosten te herzien:

- Kerntaken van de overheid dienen te worden gefinancierd uit belastinginkomsten, niet uit heffingen op energieverbruik.
- Meerkosten voor groene stroom dienen te worden beperkt door correcte steunmaatregelen en een coherent beleid.
- De impact evalueren op de elektriciteitskost van de nationale doelstellingen wat betreft hernieuwbare energie.
- Geen nieuwe meerkosten in te voeren op het verbruik, bijvoorbeeld voor het ondersteunen van investeringen in nieuwe productiecapaciteit.
- Aangepaste maatregelen om de impact te beperken van de doorrekening van de kost van de strategische reserve of van elk ander capaciteitsvergoedingsmechanisme.